

Rapport 2018:8

**Förhandlingsvalet 2018.
Analyser av valresultatet i
2018 års riksdagsval**

**Henrik Oscarsson
Dennis Andersson
Elisabeth Falk
Jonathan Forsberg**

Valforskningsprogrammet

Statsvetenskapliga institutionen
Göteborgs universitet

2018.10.22

www.valforskning.pol.gu.se

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Valforskningsprogrammets rapportserie

Sedan 1950-talet genomför forskare knutna till Valforskningsprogrammet i Göteborg empiriska undersökningar av hur den svenska demokratin mår och utvecklas. Rapportserien är vår viktigaste publikationskanal för att bidra till samhällets kunskapsförsörjning på demokratiområdet. Målsättningen är att sprida grundläggande fakta och forskningsresultat som rör val och väljarbeteende till en bred publik av forskare, studenter, journalister, politiker och allmänhet.

The Swedish National Election Studies Program working report series

Since the 1950s, the researchers associated with the Swedish National Election Studies Program at the Department of Political Science, University of Gothenburg, conducts empirical research on the well-being and development of the Swedish democracy. The working report series is our main publication outlets. The aim is to publish basic facts and research results about elections and voting behavior to a broad audience of researchers, students, journalists, politicians and the public.

Citering:

Oscarsson, Henrik, Dennis Andersson, Elisabeth Falk & Jonathan Forsberg (2018). Förhandlingsvalet 2018. Analyser av valresultatet i 2018 års riksdagsval. Valforskningsprogrammets rapportserie 2018:8. Göteborgs universitet: Valforskningsprogrammet.

Redaktör för arbetsrapportserien:

Henrik Ekengren Oscarsson

Rapport 2018:8

Förhandlingsvalet 2018. Analyser av valresultatet i 2018 års riksdagsval.

HENRIK OSCARSSON
DENNIS ANDERSSON
ELISABETH FALK
JONATHAN FORSBERG

Sammanfattning

Det svenska riksdagsvalet den 9 september 2018 blev dramatiskt. Flera små riksdagspartier var nära fyraprocentspärren, kampen mellan de rödgröna partierna och Allianspartierna var mycket jämn, och det rådde stor osäkerhet om storleken på Sverigedemokraternas framgångar. I denna första korta rapport om valet 2018 från Valforskningsprogrammet redovisar vi matnyttiga analyser av offentlig valstatistik som tidigare genomförts inom ramen för andra publikationer (Berg & Oscarsson 2015; Oscarsson & Holmberg 2016:kapitel 2). Huvudsyftet är att ge en överblick av elektoral förändring när det gäller bland annat förtida röstning, valdeltagande, personval, partisystemets utveckling och regionala skillnader i partiers styrka.

Summary

The Swedish General Election to the Riksdag September 9th 2018 was dramatic. Several small parties were close to the four per cent threshold to parliament. The race between the red-green parties (Left Party, the Social Democrats, and the Green Party) and the Alliance parties (Centre Party, Liberal Party, Christian Democratic Party, and the Moderate Party) was very close. There was also a big uncertainty about the magnitude of the electoral gains for the Sweden Democrats. In this first report from the 2018 election, we analyze official election results from the Swedish Election Authority (www.val.se), providing an overview of electoral change, absentee voting, voter turnout, and preferential voting.

Valet 2018 i ljuset av officiella valresultat

I den här rapporten sammanställs och analyseras data för de officiella valresultaten i allmänna valen 2018. Det rör sig om sammanställningar och analyser av grundläggande fakta om valutgången, förtidsröstningen inför valen, väljarnas personkryssande och stödet för partierna i olika valkretsar och kommuner. Analyserna placerar in 2018 års val i ett historiskt sammanhang genom att uppdatera statistik som sammanställts inom ramen för tidigare publikationer från Valforskningsprogrammet (Berg & Oscarsson 2015; Oscarsson & Holmberg 2016). De tjänar som en utgångspunkt för kommande analyser av väljarbeteendet i samband med 2018 års val. Föreliggande rapport bygger helt på data hämtade från Valmyndighetens redovisning av valresultatet för 2018 års val (www.val.se).

Politisk stabilitet, starka partier, tydliga konfliktlinjer, täta val, intensiva medievalrörelser och mobiliserande valkampanjer har fostrat generationer av svenska väljare under hundra år av allmänna demokratiska val i Sverige. Vi analyserar valresultatet i ljuset av dessa historiska erfarenheter. Därigenom kan vi bidra till diskussionen om på vilket sätt riksdagsvalet 2018 markerar något nytt och i vilka avseenden valet är en del av längre trender eller tendenser i den svenska valdemokratin.

Nytt världsrekord i förtida röstning

Vikten av ett högt valdeltagande har varit ett centralt demokrativärde i svensk politisk kultur i drygt hundra år (Kjellgren 2001). Det är tydligt inte minst när man ser till hur vi i Sverige har valt att reformera valsystemet och organisera valadministrationen. Vi har ansträngt oss för att montera ned alla potentiella hinder för medborgarnas möjligheter att avlägga sina röster i samband med valen. Vårt system med förtida röstning är ett av världens mest generösa, och tidigare forskning har visat att generositeten burit frukt i form av ett högre valdeltagande (Dahlberg, Oscarsson & Öhrvall 2008). Upp till 18 dagar före valet har svenska väljare möjlighet att avlämna röster i förtid vid närmare 2 739 röstmottagningslokaler spridda över hela landet (www.val.se).

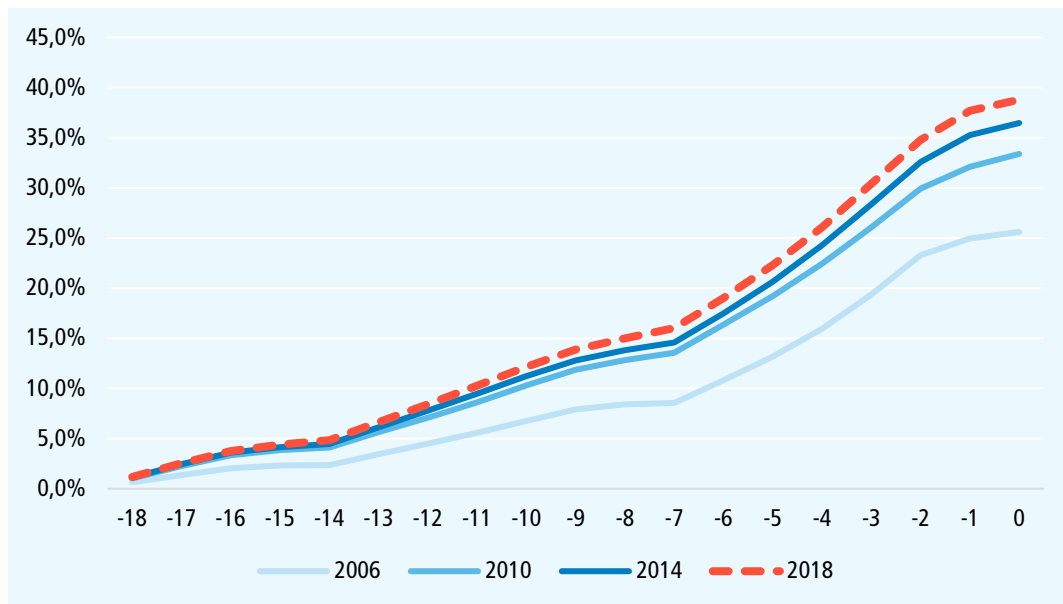
Förtidsröstning har sedan det egentliga genombrottet 1970 blivit mycket populärt i Sverige. I 2018 års val valde hela 2 910 305 röstberättigade (44,5 procent) att rösta i förtid före valdagen (se figur 2), varav merparten under den sista veckan av valrörelsen. Det är nytt svenskt rekord och samtidigt ett nytt världsrekord.¹

Inströmningen av förtida röster inför valet gav även den här gången en mycket god förhandsuppfattning om den allmänna valtemperaturen. Valmyndighetens dagliga rapportering av förtida röstningsmottagandet under de sista veckorna har i samband med de senaste valen visat en inströmningskurva med en likartad profil (se figur 1). Redan någon vecka före valet den 9 september stod det klart att valdeltagandet kunde nå upp till samma nivå som i de två senaste valen och kanske till och med lite högre (se figur 1). Även om det råder viss eftersläpning i rapporteringen av inkomna förtidsröster var andelen inkomna förtidsröster minus 7 dagar före valet några tiondelar högre än vid motsvarande tidpunkt 2014. Det är förstås inte möjligt att säkert veta på förhand om ökad förtidsröstning verkligen betyder ett högre totalt valdeltagande eller om förtidsröstandet som sådant blivit mer populärt i relation till valdagsröstandet. Men inströmningen gav

¹ I Sverige är kommunernas valnämnder ansvariga för att det finns åtminstone en lokal för förtida röstmottagning., Enligt vallagen 4 kap. §24 ska det i varje kommun finnas minst en lokal för förtida röstning öppen varje dag under denna period. I praktiken är antalet öppna förtidslokaler dock klart fler – drygt 1 000 lokaler höll öppet varje dag i samband med 2014 års val. Enligt en sammanställning från Sveriges kommuner och landsting (Sveriges Kommuner och Landsting, Veckobrevet 29/9 2010) ökade antalet platser där allmänheten kunde förtidsrösta från 1 785 till 2 100 platser mellan 2006 och 2010. Enligt Valmyndigheten (www.val.se) användes år 2014 inte mindre än 3 095 platser för förtidsröstning, inkluderat anstalter och äldreboenden som inte är öppna för allmänheten. I 2018 års val användes 2 693 platser för förtidsröstning enligt Valmyndigheten. För fler analyser av förtida röstning i Sverige och dess effekter på valdeltagandet, se Brothén (2003) och Dahlberg, Oscarsson & Öhrvall (2008). Om möjligheterna för utlandssvenskar att delta i val, går att läsa i (Solevid 2016).

en tydlig indikation om att så var fallet. Mycket talar därför för att den här typen av inströmningsdata kommer att kunna användas i framtida val som en tidig indikator på om valdeltagandet minskar eller ökar.

Figur 1 Inströmning av förtida röster i svenska val 2006, 2010, 2014 och 2018 under de sista 18 dagarna före valet (ackumulerad andel)
Absentee voting in Swedish elections 2006, 2010, 2014, and 2018 the last 18 days before Election Day (accumulated proportions).

Kommentar: Resultaten bygger på uppgifter om inströmning av förtidsröster under de 18 dagarna inför valen 2006–2018. Data är ursprungligen hämtad från Valmyndigheten (www.val.se).

Figur 1 visar att på valsöndagen den 9 september 2018 hade 38,8 procent av de röstberättigade väljarna redan röstat i förtid. Omräknat med antal avgivna röster som procentbas blir andelen förtida röster 44,5 procent (se figur 2). Resultaten är intressanta på många sätt, men kanske framför allt i ljuset av diskussioner om potentiella effekter av slutskedet i valrörelsen: Fler än var tredje väljare hade redan lagt sina röster innan de avslutande partiledardebatterna i TV4 och SVT ägt rum. Den populära förtida röstningen begränsar utrymmet för stora effekter av utspel och prestationer under de sista intensiva dagarna av valrörelserna.

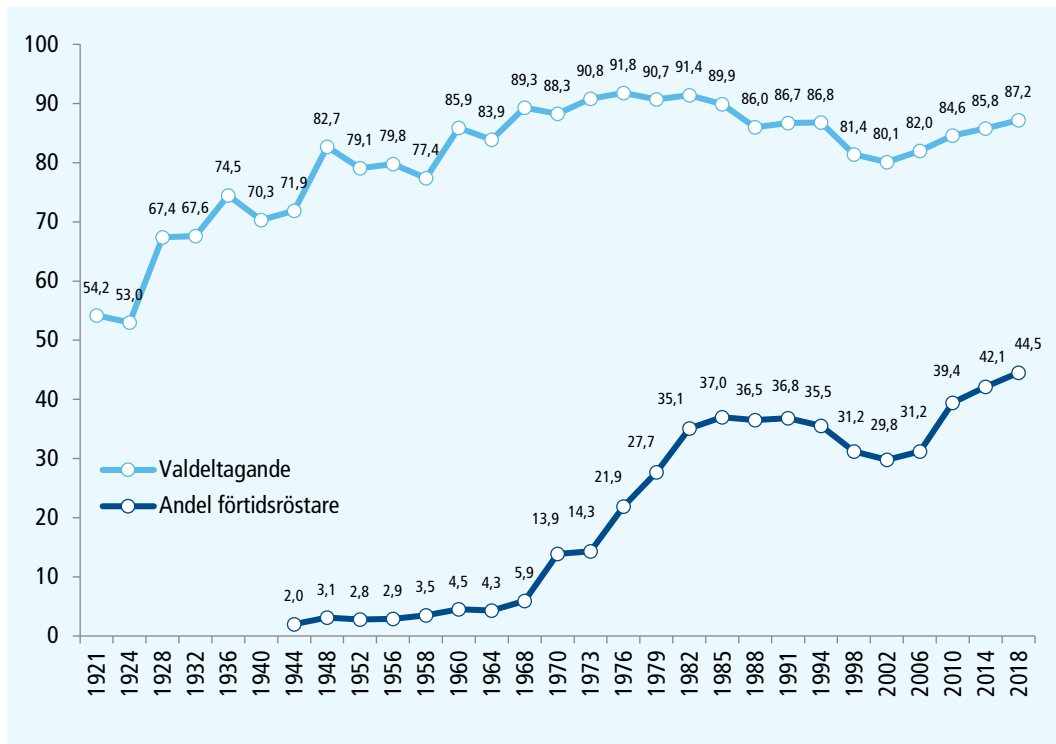
Högt valdeltagande

Hög konfliktnivå, stark valspänning, osäkerheten om det parlamentariska läget och intensiteten i medievalrörelsen ledde till att valdeltagandet fortsatte att öka i valet 2018. För fjärde valet i rad! Noteringen är 87,2 procent. Högt valdeltagande har varit ett utmärkande drag för den svenska valdemokratin under nästan hela den demokratiska epoken (se figur 2). Vid det första demokratiska valet 1921 röstade 54,2 procent. Sedan dess har valdeltagandet ökat dramatiskt, framför allt under 1930- och 1940-talen. Genomsnittet i valdeltagande under efterkrigstiden (1948–2018) landar på imponerande 85,5 procent. Valdeltagandet i riksdagsvalet 2018 (87,2 procent) hamnade alltså strax över det historiska snittet. I internationella jämförelser befäster Sverige sin position bland de fem demokratiska länder där valdeltagandet är som högst.

Valdeltagandet i Sverige har alltså inte varit högre på över trettio år, inte sedan valet 1985. Under en period av sju val under 1970- och 1980-talen var valdeltagandet högre

– en period som kännetecknas av stark ideologisk polarisering och växande åsiktsröstning i frågor relaterade till vänster-högerdimensionen. Vår tid påminner om denna period när det gäller konfliktnivå. Den här gången beror den högre konfliktnivån i huvudsak på att den klassiska vänster-högerdimensionen fått sällskap av en socio-kulturell värderingsdimension (Oscarsson 2017): de välkända ekonomiska fördelningspolitiska striderna har kompletterats med motsättningar som rör identitet, migration, mångkultur, globalisering och nationalstatens gränser.

Figur 2 Valdeltagande och förtidsröstning i Sverige 1921–2018 (procent).
Voter turnout and absentee voting in Sweden 1921–2018 (per cent).

Kommentar: Resultaten är hämtade från den officiella valstatistiken via Statistiska centralbyrån och Valmyndigheten. Andelen förtidsröstare är beräknad utifrån valdeltagandet (summan av giltiga och ogiltiga röster). Läs mer i boken Svenska poströstare (Brothén 2003). En analys av förtidsröstningen i Sverige 1944–2006 återfinns i boken *Förtida röstning i Sverige* (Dahlberg, Oscarsson & Öhrvall 2008) (Dahlberg m. fl. 2008) (Dahlberg m. fl. 2008) (Dahlberg m. fl. 2008). Andel förtida röster vid de svenska Europaparlamentsvalen har varit följande: 1995: 23 procent, 1999: 32 procent, 2004: 25 procent, 2009: 30 procent och 2014: 36 procent (SCB och Valmyndigheten).

Huvudorsakerna till det höga valdeltagandet kommer att beforskas ytterligare i kommande publikationer från Valforskningsprogrammet. Givet vad vi vet från tidigare finns en rad faktorer som sannolikt bidragit till att valdeltagandet blev så högt. För det första var förutsättningarna goda både när det gäller högt politiskt intresse bland medborgarna (Jansson & Oscarsson 2017) och en hög konfliktnivå till följd av meningsskillnader i frågor om migration och mångkultur (Oscarsson 2017). För det andra blev valet 2018 spännande i så måtto att det var jämnt mellan de två klassiska blocken i svensk politik, de Rödgröna och Alliansen. Flera små partier var i närheten av fyraprocentsspärren och det fanns en stor osäkerhet om Sverigedemokraternas röststyrka. För det tredje var aktiviteten hög när det gäller att förmå medborgare att utnyttja sin rösträtt. Många kampanjer lokalt och i sociala medier hade som främsta syfte att försöka höja valdeltagandet i områden och i grupper där valdeltagandet tidigare varit lågt.

Så slutade valet 2018

I ett flerpartisystem som det svenska har regeringsfrågan alltid en rättmätig plats på dagordningen inför ett riksdagsval. Vi väljer partier, inte regeringar, i samband med valen. Inför 2018 års val ställdes ånyo de fyra Allianspartierna – Centerpartiet, Liberalerna, Kristdemokraterna och Moderaterna – mot de tre rödgröna partier som ingick i Stefan Löfvens regeringsunderlag – Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet. I likhet med koalitionsignalerna inför valet 2014 lanserade Allianspartierna sig själva som ett gemensamt regeringsalternativ medan de rödgröna partierna inte gjorde det. Sverigedemokraterna utgjorde ett eget tredje 'block' som på förhand såg ut att bli så pass stort att inget av de andra blocken hade någon möjlighet alls att nå egen majoritet.

Det parlamentariska läget som skapat ett dödläge redan efter valet 2014 såg alltså tidigt ut att förbli oförändrat. Frågan om vem som skulle kunna tänka sig att regera med vem i en mycket låst situation – regeringsfrågan – låg som en våt filt över alla valdebatter under valrörelsen. Sverigedemokraterna var fortsatt betraktat som ett pariparti som inget annat parti sade sig vara beredd att föra regeringsförhandlingar med, ej heller ingå i något varaktigt parlamentariskt samarbete med.

Partiernas koalitions signaler inför valet var på sätt och vis tydliga. Allianspartierna sökte mandat från väljarna att bilda en alliansregering tillsammans efter valet. Men inte till vilket pris som helst. Centerpartiet och Liberalerna gjorde tydligt klart att de inte under några omständigheter skulle kunna regera med stöd från Sverigedemokraterna. De rödgröna partierna gick inte heller den här gången fram med någon förvalskoalition. Underförstått signalerades att den sittande S-MP-regeringen med parlamentariskt stöd från Vänsterpartiet fortsatt utgjorde ett regeringsalternativ. Socialdemokraterna gjorde dock inte någon hemlighet av att de genom inviter till Centerpartiet och Liberalerna i första hand önskade bryta upp blockpolitiken och forma en blocköverskridande regering eller ett blocköverskridande parlamentariskt samarbete efter valet. Sverigedemokraterna hade en mer pragmatisk inställning men positionerade sig mycket tydligare än tidigare till höger – inte minst efter att partiledaren Jimmie Åkesson själv placerat sitt parti klart till höger under en av SVTs utfrågningar (SVT 2 september, 2018). SDs önsker regering var en konservativ regering tillsammans med Moderaterna och Kristdemokraterna. Vänsterpartiet deklarerade att de inte kunde aktivt stödja någon regering där ett borgerligt parti ingår. Socialdemokraternas partiledare statminister Stefan Löfven kommenterade inviter om att Socialdemokraterna skulle kunna stödja en Alliansregering med "Glöm det!" (Sveriges Radio 29 augusti 2018).

Upptakten inför valet var därför på många sätt en repris från 2014 men nu med ett ännu större Sverigedemokraterna: opinionsmätningarna inför valet gav dock varierande besked om partiets ställning i opinionen. Sverigedemokraternas fortsatta opinionsframgångar under mandatperioden 2014-2018 gjorde det osannolikt att allianspartierna eller de Rödgröna partierna skulle kunna nå majoritetsställning på egen hand. Den här gången rådde dessutom osäkerhet om huruvida avgörandet om regeringsmakten skulle vara avhängigt vilket av de två blocken som samlade flest väljare. Diskussionerna om alternativen till rödgrönt eller Alliansen var dock betydligt mer elaborerade än vid 2014 års val. Socialdemokraterna sökte under valrörelsen bilda opinion för olika former av blocköverskridande mittensamarbeten efter valet (se t ex Stefan Löfven på DN debatt 4 september 2018).

Så hur gick det då? På valnatten deklarerade märkligt nog samtliga sju riksdagspartier att de stod som vinnare. Tydligast framgångar noterades för de tre partier som ironiskt nog förändrat sina migrationspolitiska ställningstaganden minst under mandatperioden: Vänsterpartiet, Centerpartiet och Sverigedemokraterna (se tabell 3). Vänsterpartiet fick 8,0 procent (+2,3 procentenheter), Centerpartiet nådde 8,6 procent (+2,5 pe) och Sverigedemokraterna växte från 12,9 procent 2014 till 17,5. SDs obrutna framgång sedan bildandet 1988 följdes således upp med en valframgång på +4,7 procentenheter. På papperet var SD valets största vinnare. Men i ljuset av de enorma förväntningarna från anhängarna var besvikelsen ändå stor under partiets valvaka. Många sympatisörer

hade varit övertygade om att partiet skulle kunna bli klart större än 20 procent och kanske till och med största parti.

Socialdemokraterna gjorde sitt sämsta val sedan den allmänna rösträttens införande med ett valresultat på 28,2 procent. Även koalitionspartnern Miljöpartiet drabbades av väljarförluster och backade till 4,4 procent. Att regeringspartier i allmänhet och små regeringspartier i synnerhet sliter ned sitt väljarstöd är inte särskilt märkligt i sig. Totalt sett var regeringsslitaget före regeringen under valperioden 2014-2018 lite större än det historiska snittet – minus 5,3 procentenheter. Minoritetsregeringen S-MP föll tillbaka till omkring 85 procent av det väljarstöd som man hade i början av mandatperioden. Trots det historiskt dåliga resultatet ansåg partiets egna representanter att ett valresultat över 28 procent var klart bättre än förväntningarna. Socialdemokraterna noterade före valet vid flera tillfällen ett opinionsstöd klart lägre än 25 procent.

Tabell 1 Valutgången i det svenska riksdagsvalet den 9 september 2018.
Election results in the Swedish general election September 9th, 2018.

	Antal röster 2018	Andel röster 2018	Förändring 2014-2018	Riksdags- mandat 2018	Förändring 2014-2018
Vänsterpartiet	518 454	8,00	+2,29	28	+7
Miljöpartiet de gröna	285 899	4,41	-2,47	16	-9
Socialdemokraterna	1 830 386	28,26	-2,75	100	-13
Centerpartiet	557 500	8,61	+2,49	31	+9
Liberalerna (tidigare Folkpartiet)	355 546	5,49	+0,07	20	+1
Kristdemokraterna	409 478	6,32	+1,75	22	+6
Moderaterna	1 284 698	19,84	-3,49	70	-14
Sverigedemokraterna	1 135 627	17,53	+4,68	62	+13
Feministiskt Initiativ	29 665	0,46	-2,67		
Övriga partier	69 472	1,10	+0,10		
Giltiga röster	6 476 725	100,00			
Ogiltiga röster - blanka	53 084	0,84	-0,08		
Ogiltiga röster – inte anmälda partier	2120	0,03	+0,03		
Ogiltiga röster - övriga	3342	0,05	+0,02		
Valdeltagande	6 535 271	87,18	+1,38		
Antal röstberättigade	7 330 432				

Kommentar: Uppgifterna om valresultatet är hämtade från Valmyndighetens hemsida (www.val.se).

Moderaterna fortsatte sin kräftgång jämfört med succévalet 2010 då partiet var på vippen att bli Sveriges största. Moderaterna föll -3,5 procentenheter mellan 2014 och 2018 till en nivå strax under tjugo procent (19,8 procent). I likhet med Socialdemokraterna gjorde M dock ett bättre val än vad opinionsmätningarna före valet hade visat. En senkommen relativ framgång även där, alltså, vilket orsakade viss lättnad. Moderaterna höll fortfarande positionen som det näst största partiet och därmed det självklara regeringsbärande partiet till höger.

Kristdemokraterna nådde 6,3 procent (+1,7 procentenheter). Partiet kan den här gången betraktas som en liten valrörelseraket, åtminstone mot bakgrund av partiets kroniskt låga opinionssiffror under hela mandatperioden. KD var nere för räkning och skattades klart under fyra procent så sent som i början av augusti. Under valrörelsen krävde partiet sig dock upp över och förbi fyra procent och hade under den sista veckan en klar medvind i opinionsmätningarna.

Liberalerna tangerade sitt valresultat från 2018 (5,5 procent) och betraktade den lilla ökningen på +0,07 procentenheter som en valframgång, särskilt med tanke på att även Liberalerna brottats med opinionssiffror farligt nära fyra procent under valåret.

Feministiskt initiativ som var så nära att nå riksdagsrepresentation 2014 (3,1 procent av rösterna 2014) hade den här gången klart svårare att skapa samma uppmärksamhet

kring partiet och sina hjärtefrågor, trots närmare ett år av diskussioner om jämställdhet mellan män och kvinnor i svallvågorna av den så kallade #metoo-kampanjen hösten 2017. En möjlig förklaring till det låga valresultatet (0,5 procent; -2,7 procentenheter) kan vara ökad konkurrens från andra partier när det gäller profilering i frågor som rör jämställdhet mellan män och kvinnor. Fortsatta analyser av vart FI-väljarna tog vägen och varför kommer att kunna genomföras så snart Valundersökningen 2018 står färdig.

Tabell 2 Valresultat i svenska riksdagsval 1921–2018 (procent).
Election results in Swedish general elections 1921–2018 (per cent).

År	Valdelt.	M	C	FP/L	M+ C+ C+		FP/L	KD	NYD	SD	MP	S	V	FI	Övr	Benämning	Andel röstande på ett icke- parlamentariskt alternativ
1921	54,2	25,8	11,1	19,1	-	-	-	-	-	-	-	36,2	4,6	-	3,2	Demokrati valet	0,4/3,6
1924	53,0	26,1	10,8	16,9	-	-	-	-	-	-	-	41,1	5,1	-	0,0	Nedrustningsvalet	0,0/1,5
1928	67,4	29,4	11,2	15,9	-	-	-	-	-	-	-	37,0	6,4	-	0,1	Kosack valet	0,1
1932	67,6	23,5	14,1	11,7	-	-	-	-	-	-	-	41,7	8,3	-	0,7	Kris valet	1,1/6,4
1936	74,5	17,6	14,3	12,9	-	-	-	-	-	-	-	45,9	7,7	-	1,6	Per Albin valet	1,6
1940	70,3	18,0	12,0	12,0	-	-	-	-	-	-	-	53,8	4,2	-	0,0	Samlingsvalet	0,0
1944	71,9	15,9	13,6	12,9	-	-	-	-	-	-	-	46,7	10,0	-	0,7	Framtidsvalet	0,7
1948	82,7	12,3	12,4	22,8	-	-	-	-	-	-	-	46,1	6,3	-	0,1	Planhushållningsvalet	0,1
1952	79,1	14,4	10,7	24,4	-	-	-	-	-	-	-	46,1	4,3	-	0,1	Grispremie valet	0,1
1956	79,8	17,1	9,4	23,8	-	-	-	-	-	-	-	44,6	5,0	-	0,1	Skattesänkingsvalet	0,1
1958	77,4	19,5	12,7	18,2	-	-	-	-	-	-	-	46,2	3,4	-	0,0	ATP valet	0,0
1960	85,9	16,5	13,6	17,5	-	-	-	-	-	-	-	47,8	4,5	-	0,1	TV valet	0,1
1964	83,9	13,7	13,2	17,0	1,5	0,3	1,8	-	-	-	-	47,3	5,2	-	0,0	Halmhatts valet	2,1/3,6
1968	89,3	12,9	15,7	14,3	1,7	0,9	1,5	-	-	-	-	50,1	3,0	-	0,0	Erlanders valet	1,5/4,1
1970	88,3	11,5	19,9	16,2	-	-	1,8	-	-	-	-	45,3	4,8	-	0,4	Enkammar valet	2,3
1973	90,8	14,3	25,1	9,4	-	-	1,8	-	-	-	-	43,6	5,3	-	0,6	Kungävalet	2,3
1976	91,8	15,6	24,1	11,1	-	-	1,4	-	-	-	-	42,7	4,8	-	0,4	Maktskiftesvalet	1,8
1979	90,7	20,3	18,1	10,6	-	-	1,4	-	-	-	-	43,2	5,6	-	0,8	Villakostnadsvalet	2,1
1982	91,4	23,6	15,5	5,9	-	-	1,9	-	-	-	1,7	45,6	5,6	-	0,2	Löntagarfonds valet	3,8
1985	89,9	21,3	12,4	14,2	-	-	-	-	-	-	1,5	44,7	5,4	-	0,5	Westerbergs valet	2,0/4,6
1988	86,0	18,3	11,3	12,2	-	-	2,9	-	-	-	5,5	43,2	5,8	-	0,7	Miljö valet	9,0
1991	86,7	21,9	8,5	9,1	-	-	7,1	6,7	-	-	3,4	37,7	4,5	-	1,0	Ny Demokrati valet	14,6
1994	86,8	22,4	7,7	7,2	-	-	4,1	1,2	-	-	5,0	45,3	6,2	-	1,1	Marknads valet	6,1
998	81,4	22,9	5,1	4,7	-	-	11,7	-	0,4	4,5	36,4	12,0	-	2,2	Vård, skola, omsorg- valet	2,6	
2002	80,1	15,3	6,2	13,4	-	-	9,1	-	1,4	4,6	39,9	8,4	-	1,7	Språktests valet	3,1	
2006	82,0	26,2	7,9	7,5	-	-	6,6	-	2,9	5,2	35,0	5,8	0,7	2,0	Allians valet	5,7	
2010	84,6	30,1	6,6	7,0	-	-	5,6	-	5,7	7,3	30,7	5,6	0,4	1,0	Åttaparti valet	7,1	
2014	85,8	23,3	6,1	5,4	-	-	4,6	-	12,9	6,9	31,0	5,7	3,1	1,0	Dödläges valet	4,1	
2018	87,2	19,8	8,6	5,5	-	-	6,3	-	17,5	4,4	28,3	8,0	0,5	1,1	Förhandlings valet	1,5	

Kommentar till tabell 2: Valen 1921–1968 är val till riksdagens andrakammare. Observera att partiernas procentuella röststöd inte alltid summerar till 100,0 på grund av avrundningar. Observera att Folkpartiets röststöd 2010 i den här tabellen har avrundats nedåt till 7,0 för att partiernas röststöd ska summera till 100,0. Valen 1921–1968 är val till riksdagens andrakammare. Observera att partiernas procentuella röststöd inte alltid summerar till 100,0 på grund av avrundningar. Observera att Folkpartiets röststöd 2010 i den här tabellen har avrundats nedåt till 7,0 för att partiernas röststöd ska summera till 100,0. Partiernas beteckningar: M=Moderata samlingspartiet, tidigare: Högerpartiet, dessförinnan Högerens riksförbund, innan dess allmänna valmansförbundet (inräknat Liberala försvarsvänner); C=Centerpartiet, dessförinnan Bondeförbundet (inräknat Jordbrukarnas Riksförbund); L=Liberalerna tidigare Folkpartiet liberalerna tidigare Liberala och Frisinnade. KD=Kristdemokraterna, tidigare: Kristdemokratiska samhällspartiet, Kristen Demokratisk Samling (KDS); NyD=Ny Demokrati; S=Arbetspartiet-Socialdemokraterna (inräknat vänstersocialister); V=Vänsterpartiet, tidigare: Vänsterpartiet Kommunisterna (VpK), dessförinnan SKP (Sveriges Kommunistiska Parti) (inräknat Socialister); SD=Sverigedemokraterna; FI=Feministiskt Initiativ; Övr=Övriga partier; M+ C+FP betecknar Medborgerlig Samling (1966 samlingsrörelser under olika namn, 1968 Samling 68); C+FP betecknar Mellanpartierna (1966 Mittensamverkan, Mellanpartierna eller samverkan mellan C och FP, 1968 och 1970 Mittenpartierna). År 1985 var det valsamverkan – saxad lista i Kalmar län – mellan Centerpartiet och dåvarande Kristen Demokratisk Samling (KDS) nuvarande Kristdemokraterna; KDS fick 2,3 procent av rösterna. Vänstersocialisterna redovisas ibland tillsammans med socialdemokraterna 1921 men har här förts till kategorin övriga partier (3,2 procent). Benämningarna av valen mellan åren 1921–1985 är hämtade från Esaïasson (1990:421). Övriga benämningar är myntade av denna boks författare i samråd med Peter Esaïasson. Källa: SCB.

Inte sedan valet 1960 har så få väljare röstat på partier som inte redan äger riksdagsrepresentation (se tabell 2).² I valet 2018 var andelen röster på utomparlamentariska partier endast 1,53 procent, och faktiskt ännu lägre, bara omkring 1 procent, om man väljer att räkna Feministiskt initiativ som ett parlamentariskt parti genom sin representation i Europaparlamentet.

Lagom aggregerad rörlighet men ökad fragmentisering

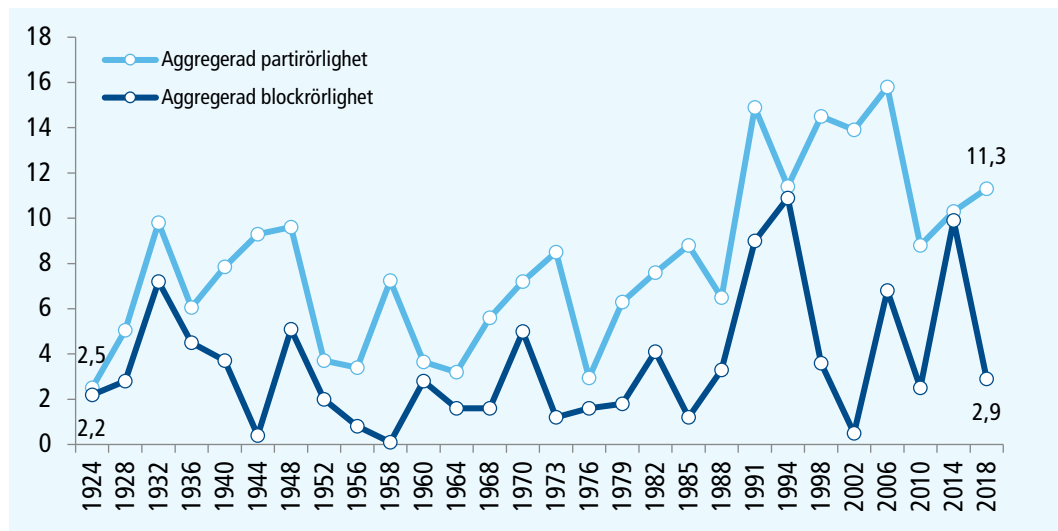
Tidsserierna över aggregerade förändringar i historiska val (se tabell 4) visar att valet 2018 inte faller ur ramen. Den aggregerade rörligheten mätt som Pedersens index ger ett värde på 11,3 – vilket är ungefär samma nivå som i de två föregående valen 2010 och 2014. Sverige har fortfarande inte haft något jordskredsval som flera av våra grannländer hade redan under 1970-talet. Förändringarna från ett val till ett annat är ofta blygsamma, särskilt i internationell jämförelse, vilket understryker den anmärkningsvärda stabiliteten i det svenska partisystemet (Ersson 2012).³ Endast 36 mandat i riksdagen bytte ägare mellan de åtta partier som var inblandade i bytena 2014–2018.

² Vad som kan betraktas som röstning på ett icke-parlamentariskt alternativ är inte helt lätt att reda ut utan beror på hur man väljer att betrakta partisplittningar och valtekniska samarbeten. 1921: I mars samma år så anslöt sig Sveriges socialdemokratiska vänsterparti till Komintern och döpte om sig till Sveriges kommunistiska parti. Cirka 6000 "icke-revolutionära element" inom partiet uteslöts. Dessa bildade under Ivan Vennerström ett nytt parti också det kallat Sverges (sic) socialdemokratiska vänsterparti. 1923 sammanslog sig partiet med socialdemokraterna. 1924: 1923 splittrades det liberala samlingspartiet över frågan om förbud för alkoholhaltiga drycker. De som var för ett förbud bildade Frisinnade folkpartiet och de som var emot bildade Liberala riksdagspartiet. 1924 blir Carl "Zäta" Höglund utesluten ur den Komintern anslutna Sveriges kommunistiska parti och bildar sitt eget parti Sverges (sic) kommunistiska parti som inte var ansluten till Komintern (Moskvatrogen). 1926 efter Hjalmar Brantings död så gick partiet samman med socialdemokraterna. 1932: 1929 uteslöts Karl Kilbom och Nils Flyg ur Sveriges kommunistiska parti på order av Josef Stalin. Dessa två bildade därefter med andra uteslutna ett nytt parti som även det hette Sveriges kommunistiska parti. Anhängarna till det här partiet kom att få smeknamnet kilbomare medans de Moskvatrogna blev kända som sillénare. Partiet bytte senare namn till Socialistiska partiet och sen Svenska socialistiska partiet och kom under senare delen av 30-talet och 40-talet att utvecklas i en allt mer nazistisk riktning. 1964: I ett försök att maximera de potentiella borgerliga mandatens de borgerliga partierna skulle kunna få så bildades Medborgerlig samling 1964 och vann i valet det året tre mandat i Fyrstadskretsen (Malmö, Lund, Landskrona och Helsingborg) med politiker från de tre borgerliga partierna. Samma tanke låg bakom "Mellanpartierna" som ställde upp i Kalmar läns och Gotlands läns valdistrikt. 1968: Viss lokal valsamverkan fortsatte mellan de borgerliga partierna i den så kallade "samling 68" som vann 4 mandat i riksdagens andra kammare. Även den här gången vann Mellanpartierna mandat, tre ett mandat mer än i valet 1964. 1985: Centerpartiet ingick en valteknisk samverkan med Kristen demokratisk samling under den gemensamma benämningen Centern. 1988: Efter decennier av en stabil 5-parti riksdag så kom i och med valet 1988 ett nytt parti in i riksdagen, Miljöpartiet. 1991: Två nya partier kom in i riksdagen i och med årets val. Kristdemokraterna och Ny demokrati som båda fick mer röster än Vänsterpartiet. Det första nya partiet med att komma in i riksdagen på länge blev också det första partiet att åka ur riksdagen nämligen Miljöpartiet som med sina 3,4 hamlade under riksdagsspärren. 1994: Ny demokrati åker ur riksdagen och Miljöpartiet kommer återigen in. 2010: Sverigedemokraterna kommer in i riksdagen och med 5,7 procent blir de större än både Vänsterpartiet och Kristdemokraterna.

³ Valet 2018 bjöd inte på några historiskt stora fram- eller tillbakagångar för något av partierna. De största förändringarna från ett val till ett annat har inträffat relativt nyligen. Nummer ett är Moderaternas framgångar i 2006 års val med +10,9 procentenheter. Socialdemokraternas tillbakagång mellan 1994 och 1998 års val är nummer

Den aggregerade blockrörligheten visar inte heller den några stora utslag i det svenska fallet. Blockrörligheten (BR) beräknas genom att summera de aggregerade förändringarna av vänsterpartiers (V, S och MP), högerpartiers (C, FP, KD och M) och övriga partiers (t ex NyD, SD och FI) röststöd från ett val till ett annat dividerat med två. Uppgångarna i figur 2.2 har skett då det varit stora maktförskjutningar mellan vänster och höger i svensk politik, vid maktskiftena 1991, 1994, 2006 och 2014 (BR=9,0, 10,9, 6,9 respektive 9,9), men också i samband med 1970 års val (BR=5,0) i huvudsak föranlett av att borgerliga partier gjorde bättre val än 1968.

Figur 3 Aggregerad förändring av partiernas röststöd 1921-2018 (Pedersens index) samt aggregerad blockrörlighet.
Aggregated volatility and bloc volatility in Sweden 1921-2018.

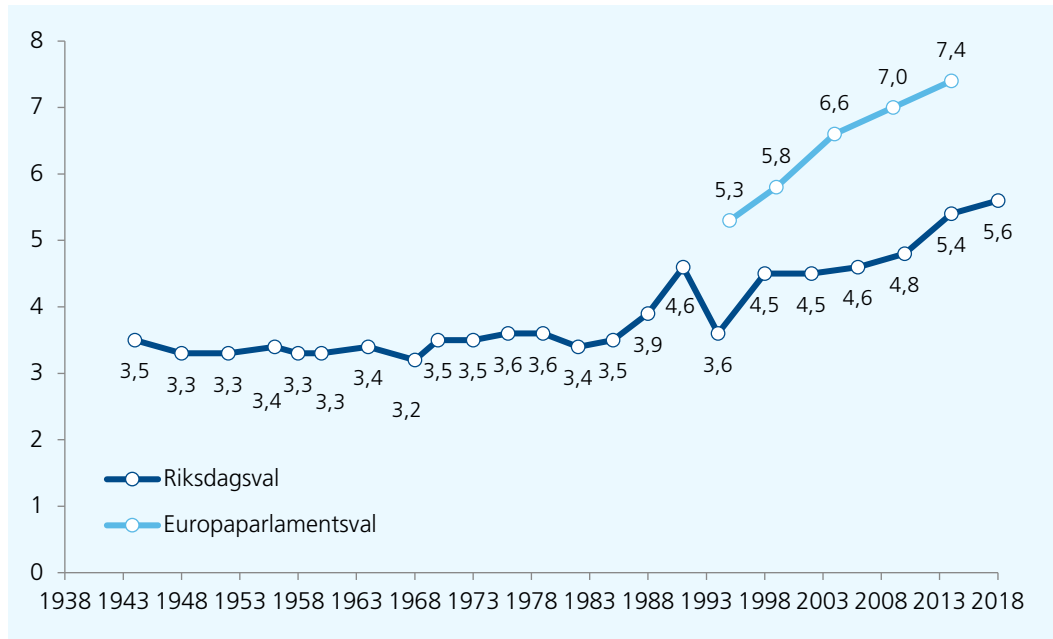
Kommentar: Resultaten bygger på bearbetningar av officiell valstatistik (se tabell 2). Den övre linjen visar den aggregerade förändringen av partiernas röststöd (Pedersens index) som beräknas som de summerade absoluta förändringarna (i procentenheter) av partiernas röststöd mellan två på varandra följande val dividerat med två. Pedersens index är beräknat för sex kategorier 1924-1960, nio kategorier 1964, sju kategorier 1968-1985, åtta kategorier 1988-1991, nio kategorier 1994, åtta kategorier 1998, nio kategorier 2002-2010 samt tio kategorier 2010 och 2014. Måttet för aggregerad förändring mellan två val utvecklades av Mogens Pedersen under 1970-talet (Pedersen 1979). Den undre linjen gäller blockrörlighet (BR) och beräknas på motsvarande sätt men för bara tre kategorier: Partier till vänster (SKP/Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet 1988-), partier till höger (Högerpartiet/Moderaterna, Folkpartiet, Bondeförbundet/Centerpartiet och KDS/Kristdemokraterna) samt gruppen övriga partier (t ex Sverigedemokraterna och Feministiskt initiativ). För ett liknande tillvägagångssätt, se (Bartolino & Mair 1990).

En annan tydlig trend fick en fortsättning 2018. Svenska väljares ökade benägenhet att sprida ut sina röster på allt fler partier är mycket tydlig. Från valresultaten i svenska Europaparlamentsval och riksdagsval lär vi oss att det svenska partisystemet har blivit klart mer fragmentiserat under de senaste decennierna (se figur 4). Valet 2018 slog ett nytt rekord i fragmentisering mätt med hjälp av ett mått på effektivt antal partier (5,6). I Europaparlamentsvalen är trenden mot högre fragmentisering ännu tydligare. Det effektiva antalet partier har vuxit från 5,3 till 7,4 mellan 1995 och 2014. Väljarna i

två (+8,9) och nummer tre är Folkpartiets väljarvinster mellan 1998 och 2002 (+8,7). Moderaternas väljarförlust 2014 (-6,7) och Sverigedemokraternas väljarvinster 2014 (+7,2) kvalar in på 11:e respektive 9:e plats i svensk valhistoria. En analys av historiens största vinster och förluster i förhållande till partiets storlek visar att de tre största segrarna alla har handlar om situationer där ett parti nästan tredubblat sitt eget väljarstöd jämfört med det senaste valet: Svenska Kommunistpartiet (SKPs) framryckning mellan 1940 och 1944 års val (+294 procent), Kristdemokraternas framgångar mellan 1994 och 1998 (+288 procent) och Folkpartiets framgång 1982-1985 (+285 procent). Historiens största väljartapp står Ny Demokrati för 1994 (behöll bara 18 procent av sitt väljarstöd från 1991), SKPs tillbakagång 1936-1940 (45 procent) och FP:s kräftgång 2002-2006 (56 procent).

Sverige tycks långsamt utveckla en förkärlek för att rösta på små och medelstora partier och ett motstånd att stödja stora partier. Resultatet blir att antalet effektiva partier i partisystemet växer. Fler partier i partisystemet påverkar inte bara dynamiken i partiernas konkurrens om väljare. Allt annat lika leder det också till större koordineringsproblem när det gäller att forma stabila parlamentariska samarbeten och bilda regeringar.

Figur 4 Det svenska partisystemets fragmenteringsgrad i samband med riksdagsval och Europaparlamentsval 1944–2018 (effektivt antal partier).
Party system fragmentation in Swedish general elections and European parliamentary elections 1944–2018 (effective number of parties).

Kommentar: Måttet på fragmentering kallas *Effective Number of Parties* (EPN) och beräknas genom att dividera talet 1 med summan av partiernas kvadrerade röststöd, alternativt platser i parlamentet. I de här tidsserierna är det dock partiernas röstetal som används. Ju högre tal desto högre grad av fragmentisering. I beräkningarna av Laakso-Taagepera Index of the Effective Number of Parties ingår alla partier som fått mer än 1 procent av rösterna i respektive val (Karvonen 2011). Parliaments and governments database: <http://www.parlgov.org/explore/swe/election/>.

En fjärdedel kryssar en kandidat

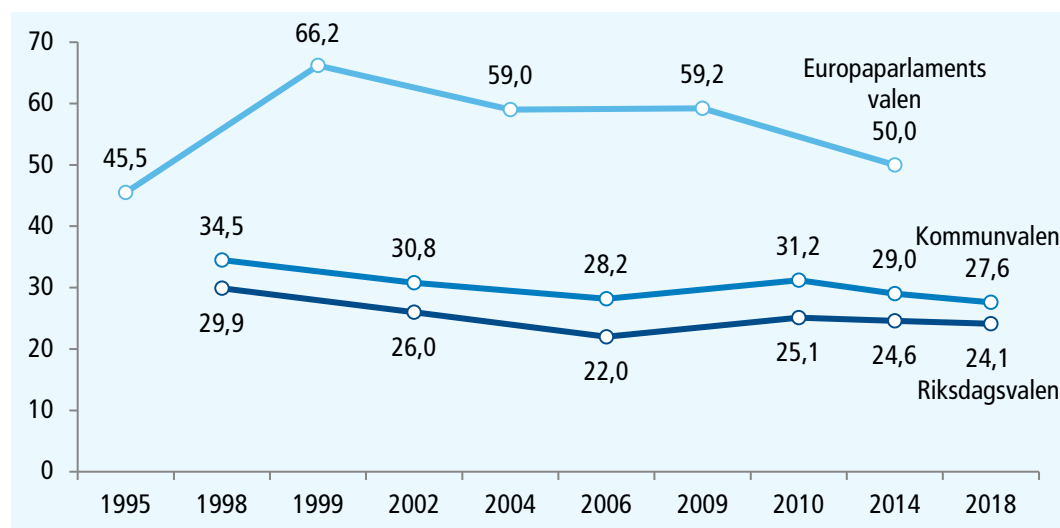
Även om Sverige sedan mitten av 1990-talet haft ett personvalssystem med möjlighet att kryssa en kandidat på partiernas listor handlar väljarnas val fortfarande i första hand om att välja parti (Berg & Oscarsson 2015). Andelen väljare som personröstar är fortfarande efter snart tjugofem år högst begränsat. I 2018 års riksdagsval personröstade endast 24,1 procent av väljarna (se tabell 3), vilket motsvarar strax över 1,5 miljoner väljare, vilket är något lägre än i de två senaste valen 2010 och 2014. Reformen var tänkt att på sikt leda till att ungefär hälften av väljarna valde att rösta på en kandidat. Trenden går dock i motsatt riktning. Andelen väljare som kryssade en kandidat i landstings-/regionvalen och kommunvalen har aldrig tidigare varit så lågt i Sverige (21,6 respektive 27,6 procent).

Tabell 3 Andel personröstande väljare i allmänna val 1995–2018 (procent).
Proportion of preferential voting in local, regional and national elections 1995–2018 (per cent).

År	1995	1998	1999	2002	2004	2006	2009	2010	2014	2018
Riksdagsvalen		29,9		26,0		22,2		25,1	24,6	24,1
Landstings-/regionvalen		28,9		25,4		21,9		24,4	22,7	21,6
Kommunvalen		34,5		30,8		28,2		31,2	29,0	27,6
Europaparlamentsvalen	46,5		66,2		59,0		59,2		50,0	

Kommentar: Uppgifterna är officiell valstatistik hämtade från Statistiska Centralbyrån och Valmyndigheten (www.val.se). Innan Europaparlamentsvalet 2009 gäller tabellen andelen personröster bland de som röstat på partier som tog mandat i respektive val. Därefter redovisas andelen personröstare bland samtliga giltiga röster.

Figur 5 Andel personröstande väljare i allmänna val 1995–2018 (procent).
Preferential voting in local, national and EP-elections 1995–2018 (per cent).

Kommentar: Uppgifterna är officiell valstatistik hämtade från Statistiska centralbyrån och Valmyndigheten (www.val.se). Innan Europaparlamentsvalet 2009 gäller tabellen andelen personröster bland de som röstat på partier som tog mandat i respektive val. Därefter redovisas andelen personröstare bland samtliga giltiga röster.

I samtliga val går trenden i personröstandet i samma riktning: nedåt (se figur 5). I riksdagsvalet är nedgången mindre markant med 0,5 procentenheter medan i kommunvalen är nedgången hela 1,4 procentenheter.

Det finns en relativt stor regional spridning i personröstning till riksdagsval (se tabell 4). Sett till personröster i de olika valkretsarna i årets riksdagsval kan vi se att valkretsen där flest väljare personröstar i Jönköpings län (30,09 procent). Västra Götalands län västra har drygt tio procentenheter lägre andel som väljer att personrösta (19,34 procent). Liksom tidigare val står Centerpartiets väljare i Jämtland för en av de högsta andelarna personkryss (38,51 procent) men har jämfört med valet 2014 minskat andelen personkryss med över tio procentenheter.

Tabell 4 Andelen personröster i riksdagsvalet 2018 för olika valkretsar (procent).
Preferential voting in the Swedish general election 2018 in 29 constituencies (per cent).

Valkrets	V	S	MP	C	L	KD	M	SD	FI	ÖVR	Total	antal
Blekinge län	19,72	22,29	18,31	20,23	20,56	28,42	21,98	35,73	25,64	28,18	25,58	26 731
Dalarnas län	23,03	20,42	26,32	22,82	17,93	20,14	19,84	34,70	26,86	31,52	23,95	45 039
Gotlands län	25,65	20,44	21,99	31,89	24,30	28,72	30,28	35,90	45,10	26,23	27,33	11 239
Gävleborgs län	20,42	14,77	18,39	20,11	13,95	27,80	15,15	32,00	16,89	22,50	20,01	37 093
Göteborgs kommun	22,01	21,86	22,59	33,82	18,21	30,22	14,58	29,59	36,68	34,48	22,86	79 914
Hallands län	18,60	20,31	18,78	24,39	15,34	14,22	17,13	31,95	23,08	31,48	21,43	46 504
Jämtlands län	19,06	23,40	24,76	38,51	23,04	35,94	25,89	34,30	29,95	29,74	28,14	23 984
Jönköpings län	23,88	23,67	27,32	37,27	22,72	41,30	22,88	38,73	25,54	33,01	30,09	69 073
Kalmar län	21,34	22,15	16,86	23,36	19,96	31,30	19,70	34,72	24,68	30,98	24,89	40 046
Kronobergs län	27,45	24,74	24,90	36,09	17,57	33,04	23,17	35,17	9,06	31,77	28,19	35 115
Malmö kommun	24,26	25,99	18,67	33,52	16,21	23,78	16,44	28,49	36,80	34,23	23,92	46 236
Norrbottnens län	17,23	20,38	28,28	22,53	17,94	19,26	20,14	34,88	16,09	33,78	22,66	37 761
Skåne läns norra och östra	17,21	17,33	23,68	24,00	16,61	28,04	19,88	33,72	26,16	31,37	24,03	48 658
Skåne läns södra	18,44	16,00	19,36	17,28	13,53	24,40	18,92	30,82	35,92	33,07	20,93	52 914
Skåne läns västra	22,27	23,63	19,89	16,95	18,39	25,76	15,63	33,76	33,70	32,68	23,95	45 861
Stockholms kommun	33,51	21,67	21,38	32,54	24,39	28,84	26,80	26,81	39,59	37,48	26,69	163 154
Stockholms län	32,58	18,16	23,72	30,43	22,81	34,20	26,61	30,25	27,56	34,76	26,18	213 365
Södermanlands län	21,25	17,68	17,97	17,61	15,85	25,78	26,80	32,95	20,56	32,04	23,25	42 649
Uppsala län	22,15	18,90	22,49	19,60	21,47	34,98	14,90	31,59	34,55	32,03	22,19	53 591
Värmlands län	18,49	18,98	21,20	23,24	19,32	29,10	18,14	33,31	30,00	31,43	22,67	41 711
Västerbottens län	34,20	16,72	28,09	26,55	24,72	34,90	22,64	35,30	41,77	27,51	24,73	44 227
Västernorrlands län	17,29	21,77	22,93	24,40	16,66	17,99	16,90	32,42	28,34	26,92	22,39	36 490
Västmanlands län	25,15	19,70	18,23	24,92	24,64	22,65	17,72	33,25	16,40	32,82	23,30	40 240
Västra Götalands läns norra	19,67	18,63	24,32	22,30	20,64	28,52	16,83	33,02	26,32	33,37	22,87	39 924
Västra Götalands läns södra	25,87	17,92	17,05	20,71	21,30	28,62	18,04	31,16	19,11	33,33	22,41	32 165
Västra Götalands läns västra	16,75	14,86	15,92	16,58	17,39	29,17	14,58	30,00	25,77	32,00	19,34	47 041
Västra Götalands läns östra	21,67	22,55	20,44	27,94	22,19	36,19	27,87	37,56	28,07	34,86	28,04	49 635
Örebro län	21,15	19,74	21,67	20,19	21,83	39,56	18,03	32,98	28,63	30,98	23,70	46 255
Östergötlands län	19,90	16,63	19,25	21,20	17,77	30,55	14,83	30,30	27,93	31,71	20,60	61 946
Sverige	24,81	19,79	21,60	26,15	20,10	30,00	20,74	32,36	30,94	32,75	24,06	1 558 561
Variationskoefficient (VK)	0,14	0,12	0,13	0,20	0,14	0,15	0,18	0,06	0,20	0,06	0,09	

Kommentar: Tabellen visar andelen som har personröstat efter parti och valkrets i riksdagsvalet 2014. En av anledningarna till att Feministiskt initiativ (FI) och Sverigedemokraterna (SD) är de två partier som har högst andel personröster är att de haft en rikstäckande lista istället för konventionen att ha en unik lista per valkrets. Resultaten är hämtade från Valmyndigheten (www.val.se). Variationskoefficienten (Gerasimova, #5913) för ett parti beräknas genom att dividera genomsnittsavvikelsen för andelen personröstare per parti i de 29 valkretsarna med partiets genomsnittliga personröstningsandel. Variationskoefficienten kan ta hänsyn till att partier är olika stora. Högre variationskoefficient indikerar en större regional spridning i andelen personröstare och ett lägre värde visar på mindre regional spridning.

I tabell 5 redovisas andelen personkryss bland partiernas väljare i olika val under perioden 1995-2018. På nationell nivå (se tabell 5) är det numera Sverigedemokraterna som har störst andel flitiga personkryssare (32 procent), tätt följt av Feministiskt initiativ (31 procent) och Kristdemokraterna (30 procent). I dessa tre fall kan kryssande på parti-ledarna (Jimmie Åkesson, Gudrun Schyman respektive Ebba Busch Thor) möjligen bidra till förklaringen.

Tabell 5 Andelen personkryss bland partiernas väljare i riksdagsval, kommunval och landstings-/regionval 1995–2018 (procent)
Preferential voting among party voters in Swedish national, regional and local elections 1998–2018 (Per cent).

	1998	2002	2006	2010	2014	2018
Riksdagsval 1998–2018						
Vänsterpartiet	27	28	22	28	26	25
Socialdemokraterna	26	24	21	26	22	20
Miljöpartiet	27	27	22	23	22	22
Centerpartiet	41	33	26	27	26	26
Liberalerna	34	23	21	22	23	20
Kristdemokraterna	38	30	24	27	27	30
Moderaterna	30	27	22	22	22	21
Sverigedemokraterna	–	–	23	28	29	32
Feministiskt initiativ	–	–	–	–	45	31
Övriga partier	–	–	–	41	33	33
	1998	2002	2006	2010	2014	2018
Kommunval 2006–2018						
Vänsterpartiet	34	32	28	32	29	26
Socialdemokraterna	31	28	27	32	28	26
Miljöpartiet	32	29	23	25	26	26
Centerpartiet	48	42	35	39	37	32
Liberalerna	42	29	29	30	30	27
Kristdemokraterna	36	34	33	39	34	30
Moderaterna	35	32	27	28	27	26
Sverigedemokraterna	16	33	20	28	27	29
Feministiskt initiativ	–	–	–	–	31	25
	1998	2002	2006	2010	2014	2018
Region-/landstingsval 2006–2018						
Vänsterpartiet	27	26	22	26	24	22
Socialdemokraterna	25	22	20	24	22	20
Miljöpartiet	27	24	20	21	21	21
Centerpartiet	39	34	27	30	27	23
Liberalerna	32	23	22	23	22	20
Kristdemokraterna	31	29	26	30	25	22
Moderaterna	30	27	21	22	21	20
Sverigedemokraterna	–	–	24	27	25	26
Feministiskt initiativ	–	–	–	–	25	21

Kommentar: Resultaten är hämtade från den officiella valstatistiken (www.val.se). Resultaten från 1995, 1999 och 2004 års Europaparlamentsval är hämtade från SCB:s statistik om de allmänna valen. Tabellen visar andelen av respektive partis väljare som valt att personkryssa.

Personrösterna i 2018 års val ändrade inte om särskilt mycket i partiernas kandidator-
ning. Fortfarande är huvuddelen av de som väljs in genom personkryss mycket välkända
partiföreträdare som står högt placerade på listorna. Även om personvalsspärren, som
sänktes från åtta till fem procent innan valet 2014, har medfört att antalet kandidater
som klarar spärren till riksdagsvalet har ökat något så hade det stora flertalet av de
kryssade kandidaterna ändå vunnit platser i riksdagen (se tabell 6).

Andelen röstande som personkryssade i riksdagsvalet 2018 var på ungefär samma
nivå som i valet 2014. Men om vi ser på hur många kandidater som inte blivit invalda
utan personvalssystemet är det sannolikt att fler av dem som valde att personkryssa i det
här valet markerade kandidater som hade kommit in även utan hjälp från personvals-
systemet.

Liksom tidigare år är det de mindre partierna som i större utsträckning har en större
andel kandidater som fått många personkryss, till skillnad från de större partierna (se
tabell 7). I topp har vi Centerpartiet där 17 av 31 valda riksdagsledamöter nådde över
femprocentsspärren i personvalet. Även Miljöpartiet, Liberalerna och Vänsterpartiet hade
ungefär hälften av sina invalda representanter som kryssade sig över fem procent. Det
stora undantaget i sammanhanget är även denna gång Sverigedemokraterna som bland
62 ledamöter endast hade en enda personvald riksdagsledamot – partiledaren Jimmie
Åkesson. Ingen annan SD-ledamot fick fler än fem procent av kryssen i sina valkretsar.

Tabell 6 Antal med personröster tillsatta riksdagsmandat (minst 8 procent personkryss 1998–2010, minst 5 procent 2014–2018) samt antal personvalda på icke valbar plats till riksdagen 1998–2018.
The number of MPs with enough preferential votes to be elected 1998–2010 (>8 per cent party votes, and 2014–2018 (>5 per cent party votes), and the number of MPs that wouldn't have been elected without the preferential voting system 1998–2018.

År	V	S	MP	C	FP/L	KD	M	SD	Samtliga	Antal som inte hade blivit valda utan personvalssystemet	Spärrgräns
1998	12	13	5	18	13	3	23	-	87	12	8%
2002	9	13	5	18	11	12	18	-	86	10	8%
2006	3	6	2	15	7	12	12	-	57	6	8%
2010	4	13	3	13	6	10	9	1	59	8	8%
2014	11	17	10	17	13	10	19	1	98	12	5%
2018	13	18	8	17	10	7	21	1	95	5*	5%

Kommentar: Sammanställningen bygger på data från Valmyndigheten (www.val.se). För en analys se även (Nielsen 2007). *De fem kandidater som lyckades ta sig in i riksdagen via personröstning 2018 var: Eskil Erlandsson (C), Rebecka Le Moine (MP), Maria Gardfjell (MP), Cecilia Widegren (M) och Leila Ali-Elmi (MP). En förteckning av vilka personer som i tidigare val inte blivit valda utan personvalssystemet, se Berg & Oscarsson (2015).

Tabell 7 Antalet och andelen personvalda (minst 5 procent personkryss) riksdagsledamöter 2018
Preferential voting in the Swedish general election 2018 (number/proportion of elected candidates)

	V	S	MP	C	L	KD	M	SD	Totalt
Antal riksdagsledamöter	28	100	16	31	20	22	70	62	349
Antal personvalda (mer än 5 procent)	13	18	8	17	10	7	21	1	95
Andel personvalda (mer än 5 procent)	46%	18%	50%	55%	50%	32%	30%	2%	27%
Antal personvalda (mer än 5 procent och tog sig in på valbar plats)	0	0	3	1	0	0	1	0	5

Kommentar: Sammanställningen bygger på data från Valmyndigheten (www.val.se). För tidigare analyser av andelen invalda ledamöter per parti, se Berg & Oscarsson (2015).

Effekterna av personvalssystemet blev som tidigare sagt relativt blygsamt med endast fem riksdagsledamöter som har personvalssystemet att tacka för sina riksdagsplatser. Miljöpartiet hade störst 'utdelning' från personvalssystemet 2018 med tre invalda kandidater – Leila Ali-Elmi som kryssade sig till en riksdagsplats från plats 21 i Göteborgs kommun, Maria Gardfjell kryssade in sig från plats två till att ta den enda mandatet för Miljöpartiet i Uppsala län likaså Rebecka LeMoine i Östergötlands län. För Centerpartiet var det veteranen Eskil Erlandsson från Kronoberg som med sin fjärde plats på listan inte hade nått riksdagen utan sina personkryss. Och för Moderaterna blev Cecilia Widegren från Västra Götaland östra en kryssvinnare, upp från tredje till andra plats.

Sveriges politiska geografi

Analysen av aggregerad valstatistik har en lång historia inom statsvetenskapen (Tingsten 1937; Lewin, Jansson & Sörbom 1972; Risbjerg Thomsen 1987; Johnston & Pattie 2006; Berg & Oscarsson 2013). Variationer i partiets röststöd på olika platser och i olika landsändar kan tillsammans med annan aggregerad statistik användas för att förklara politisk förändring med hjälp av grundläggande socio-ekonomiska förhållanden och omständigheter, såsom människors livsvillkor, näringsstruktur och arbetsmarknad.

Variationer i röstning mellan olika geografiska områden – valdistrikt, valkretsar, regioner eller landsändar – speglar i huvudsak skillnader i befolkningssammansättning, som i sin tur kan knytas till variationer i materiella grundförutsättningar som följer av näringsstruktur och arbetsmarknad. Geografisk lokalitet – platser – har alltid haft stor betydelse för vad människor ägnar sina liv åt, vilka kontakter de har, vilka sociala nätverk de befinner sig i och hur kulturella uttryck, värderingar och åsikter skapas och reproduceras (Johnston & Pattie 2006; Warf & Leib 2011).

Grundläggande strukturella variationer i partiets röststöd ändras inte fundamentalt från ett val till ett annat. Därför är den politiska geografin från valet 2018 relativt lätt att känna igen från tidigare. I tabell 8 presenteras officiella valresultat för riksdagsvalet 2018 uppdelat på Sveriges 29 valkretsar.

Resultaten illustrerar de tydliga och beständiga geografiska mönster som sedan länge existerar i svenskt väljarbeteende framför allt när det gäller skillnader mellan norr och söder men även mellan landsbygd och stad – de regionala skiljelinjerna. Vänsterpartiet och Socialdemokraterna har en klart starkare ställning i norra delen av Sverige. Centerpartiet nådde valresultatet 17,2 procent på Gotland. Miljöpartiet fick 7,7 procent i Stockholms kommun vilket är klart högre än på andra håll i landet. Trots valframgångar på bred front var Sverigedemokraternas ställning påtagligt starkare i Skåne och Blekinge än i övriga delar av landet även 2018. SD fick 28,8 procent av rösterna i en av de skånska valkretsarna.

På basis av valresultaten i Sveriges tjugonio valkretsar kan man beräkna hur stor geografisk spridning de olika partierna har i sitt röststöd. I tabell 9 analyserar vi spridningen av partiernas röststöd i valen 1991-2018 genom att beräkna en så kallad variationskoefficient (Gerasimova, #5913). Variationskoefficienten varierar mellan 0 och 1 och beräknas genom att dividera den genomsnittliga avvikelserna från medelvärde (i procentenheter) med medelvärdet av partiernas röststöd i 29 valkretsar.

Centerpartiet har historiskt haft den största regionala variationen i röststöd av riksdagspartierna eftersom partiet varit så mycket starkare på landsbygden än i städerna. Nyheten i de senaste valen är att alla de mindre partierna i partisystemet uppvisar en ungefär lika stor regional variation i röststöd. Sverigedemokraterna uppvisar till följd av sina valframgångar de senaste valen nu ett regionalt mer jämnt spritt röststöd än vad som var fallet när partiet var nytt.

I tabell 9 redovisas hur spridningen av partiernas regionala stöd har utvecklats sedan valet 1991. Spridningsmättet är en variationskoefficient som används för att kunna ta hänsyn till att partierna är olika stora. Ju högre koefficient desto större skillnader är det i ett partis röststöd mellan landets 29 valkretsar. Vi kan se att de två största riksdagspartierna har lägst koefficient, de har med andra ord minst skillnader i sitt stöd mellan de olika valkretsarna i landet. Vänsterpartiet har högst koefficient vilket kan förklaras av att de har störst stöd i storstadskommunerna samt i norra delarna av landet men desto mindre stöd i resterande delar av landet.

Inte någon av partiernas VK-koefficienter har förändrats på något dramatiskt sätt i de senaste valen. Sverigedemokraternas regionala spridning fortsätter att minska i takt med att partiet når framgångar även utanför södra Sverige och tidigare starka lokala fästen; variationskoefficienten har minskat från .26 2010 till .17 2018. Även Centerpartiet har tack vare framgångar i valet fått en lägre regional spridning 2018 (VK=.18) jämfört med 2014 (VK=.24).

Tabell 8 Partiernas röststöd i 29 valkretsar i riksdagsvalet 2018 (procent).
Party support in 29 constituencies, national election 2018 (Per cent)

Valkrets	M	C	L	KD	S	V	MP	SD	FI	ÖVR	Valdeltagande
Blekinge län	17,26	6,79	4,02	5,70	31,41	5,45	2,89	25,20	0,34	0,95	88,47
Dalarnas län	16,66	10,01	3,64	6,13	30,73	7,26	3,32	20,76	0,37	1,13	87,62
Gotlands län	16,59	17,20	3,74	4,13	29,79	9,01	4,95	12,71	0,94	0,94	88,75
Gävleborgs län	15,28	9,07	4,01	5,28	34,10	8,35	3,05	19,59	0,32	0,93	86,29
Göteborgs kommun	19,86	7,12	7,25	5,52	23,77	14,00	6,95	13,45	0,84	1,26	84,28
Hallands län	22,87	10,12	5,74	7,10	25,82	4,84	3,54	18,62	0,33	1,02	89,02
Jämtlands län	14,34	15,36	2,86	4,83	33,60	8,42	3,58	15,56	0,44	1,02	87,06
Jönköpings län	17,66	10,05	3,96	11,95	27,78	4,91	3,22	19,26	0,26	0,93	88,09
Kalmar län	17,24	9,81	3,75	7,20	31,19	6,12	2,89	20,56	0,29	0,94	88,10
Kronobergs län	19,18	9,40	3,52	7,56	29,56	6,05	3,23	20,28	0,27	0,96	88,21
Malmö kommun	19,48	5,69	5,59	3,84	29,10	11,91	5,58	16,80	0,78	1,23	82,01
Norrbottnens län	12,78	7,05	3,21	4,64	41,69	10,69	2,76	15,76	0,42	0,99	86,86
Skåne läns norra och östra	20,19	6,84	4,44	6,49	24,99	4,09	2,87	28,82	0,31	0,96	86,35
Skåne läns södra	23,98	7,91	7,03	5,35	21,83	5,31	4,92	22,11	0,49	1,07	89,38
Skåne läns västra	21,04	6,42	5,19	5,36	26,13	4,74	3,54	26,14	0,43	1,02	85,21
Stockholms kommun	21,88	9,07	7,85	4,87	23,76	13,12	7,70	9,84	0,71	1,19	87,32
Stockholms län	26,01	8,56	6,94	6,98	23,06	6,93	4,79	15,24	0,38	1,11	86,62
Södermanlands län	20,39	7,40	4,34	5,50	31,40	6,63	3,69	19,32	0,35	0,97	86,85
Uppsala län	18,96	9,21	6,24	6,90	26,99	8,74	5,55	15,44	0,60	1,36	88,88
Värmlands län	16,43	9,28	4,44	6,34	33,90	6,95	3,33	18,00	0,41	0,93	87,26
Västerbottens län	13,50	10,11	3,94	5,24	38,13	12,69	3,87	10,94	0,61	0,97	87,89
Västernorrlands län	13,65	9,88	3,44	5,41	39,80	8,18	2,68	15,56	0,42	0,98	87,76
Västmanlands län	19,18	6,68	5,47	5,77	31,43	7,05	2,96	20,11	0,33	1,02	86,69
Västra Götalands läns norra	17,64	7,91	4,65	6,50	30,55	6,32	3,64	21,42	0,38	1,00	86,83
Västra Götalands läns södra	18,95	9,59	5,31	7,28	28,04	6,42	3,41	19,67	0,31	1,02	87,44
Västra Götalands läns västra	21,77	8,19	6,89	7,70	24,24	6,83	5,00	18,02	0,39	0,98	89,62
Västra Götalands läns östra	18,40	9,34	4,33	7,82	30,45	5,71	3,06	19,49	0,35	1,05	88,18
Örebro län	16,64	7,82	4,55	6,93	33,13	7,57	3,68	18,19	0,40	1,10	87,67
Östergötlands län	20,40	8,37	5,35	6,67	29,07	6,77	4,19	17,63	0,40	1,16	88,16
Sverige	19,84	8,61	5,49	6,32	28,26	8,00	4,41	17,53	0,46	1,07	87,18

Kommentar: Data i tabellen är hämtade från den officiella valstatistiken över valresultaten i 2018 års riksdagsval, Valmyndigheten: <http://www.val.se/val/val2014/slutresultat/R/rike/index.html>

Tabell 9 Spridningen av partiernas regionala stöd i landets 29 valkretsar, 1991–2018 (Variationskoefficient).
The level of regional variation in party vote support across 29 constituencies, 1991–2018 (Coefficient of Variation).

År	Parti									
	V	S	MP	C	L	KD	M	SD	FI	NyD
1991	0,24	0,13	0,16	0,31	0,17	0,24	0,22	-	-	0,16
1994	0,10	0,13	0,21	0,33	0,20	0,26	0,22	-	-	-
1998	0,20	0,11	0,14	0,35	0,22	0,20	0,22	0,49	-	-
2002	0,19	0,09	0,15	0,38	0,22	0,23	0,21	0,51	-	-
2006	0,22	0,13	0,21	0,29	0,22	0,23	0,18	0,21	-	-
2010	0,21	0,17	0,18	0,24	0,18	0,24	0,15	0,26	-	-
2014	0,23	0,15	0,19	0,24	0,24	0,22	0,14	0,20	0,38	-
2018	0,24	0,13	0,22	0,18	0,20	0,17	0,12	0,17	0,27	-

Kommentar: Resultaten bygger på officiell valstatistik från de olika valen. Variationskoefficienten för ett parti beräknas genom att dividera genomsnittsavvikelsen för ett partis röststöd i de 29 valkretsarna med partiets genomsnittliga röststöd. Variationskoefficienten kan ta hänsyn till att partier är olika stora. NyD=Ny Demokrati. Resultaten för 1991-1998 är hämtade från (Holmberg 2000) och (Gilljam & Holmberg 1993).

Bakom variationskoefficienterna återfinns förstås stora och i huvudsak välbekanta skillnader i partiernas röststöd på olika platser. I tabell 10 har vi sammanställt i vilka kommuner partierna gjorde sina bästa och sämsta valresultat i riksdagsvalet 2018. Vänsterpartiets och Socialdemokraternas starkaste valresultat gjordes i norrlandskommuner, Miljöpartiets starkaste fästen är fortsatt de stora universitetsstäderna, Centerpartiet går bra på Gotland och i Jämtland, Liberalerna och Moderaterna i Stockholms mer välbeställda kranskommuner, Kristdemokraterna på västkustöar och i bibelbältet i Småland och Sverigedemokraterna i Skåne.

Tabell 10 Partiernas fem bästa och fem sämsta kommuner i riksdagsvalet 2018 (procent).

	Vänsterpartiet	Socialdemokraterna	Miljöpartiet	Centerpartiet
Fem bästa	Pajala 20,01	Munkfors 52,18	Lund 9,13	Åre 21,26
	Umeå 15,66	Piteå 47,48	Stockholm 7,70	Krokomb 18,71
	Jokkmokk 14,59	Hagfors 47,46	Uppsala 7,21	Robertfors 18,51
	Arjeplog 14,30	Överkalix 46,68	Jokkmokk 7,09	Gotland 17,20
	Malå 14,30	Kalix 45,37	Göteborg 6,95	Ovanåker 16,97
Fem sämsta	Gnosjö 2,84	Vaxholm 16,37	Åsele 1,11	Fagersta 4,19
	Kävlinge 2,81	Täby 13,99	Överkalix 1,07	Surahammar 4,01
	Lomma 2,54	Lidingö 12,35	Norsjö 1,06	Gällivare 3,68
	Danderyd 2,36	Vellinge 10,58	Malå 1,02	Bjuv 3,61
	Vellinge 1,33	Danderyd 8,04	Arvidsjaur 0,93	Bromölla 3,28
	Liberalerna	Kristdemokraterna	Moderaterna	Sverigedemokraterna
Fem bästa	Danderyd 11,19	Öckerö 17,02	Danderyd 41,59	Sjöbo 39,23
	Lidingö 10,78	Sävsjö 16,93	Vellinge 39,56	Bjuv 38,36
	Täby 10,71	Mullsjö 15,26	Lidingö 36,02	Bromölla 38,23
	Lomma 9,97	Årjäng 14,25	Täby 35,97	Klippan 36,64
	Lund 9,76	Habo 13,54	Lomma 33,16	Örkelljunga 35,53
Fem sämsta	Ragunda 1,65	Kalix 3,58	Norsjö 7,90	Robertfors 10,92
	Högsby 1,53	Burlöv 3,55	Ragunda 7,89	Nacka 10,76
	Pajala 1,50	Överkalix 3,44	Överkalix 7,81	Danderyd 10,33
	Bräcke 1,45	Hällefors 3,38	Vilhelmina 7,47	Stockholm 9,84
	Strömsund 1,07	Gällivare 3,30	Dorotea 6,16	Umeå 8,58

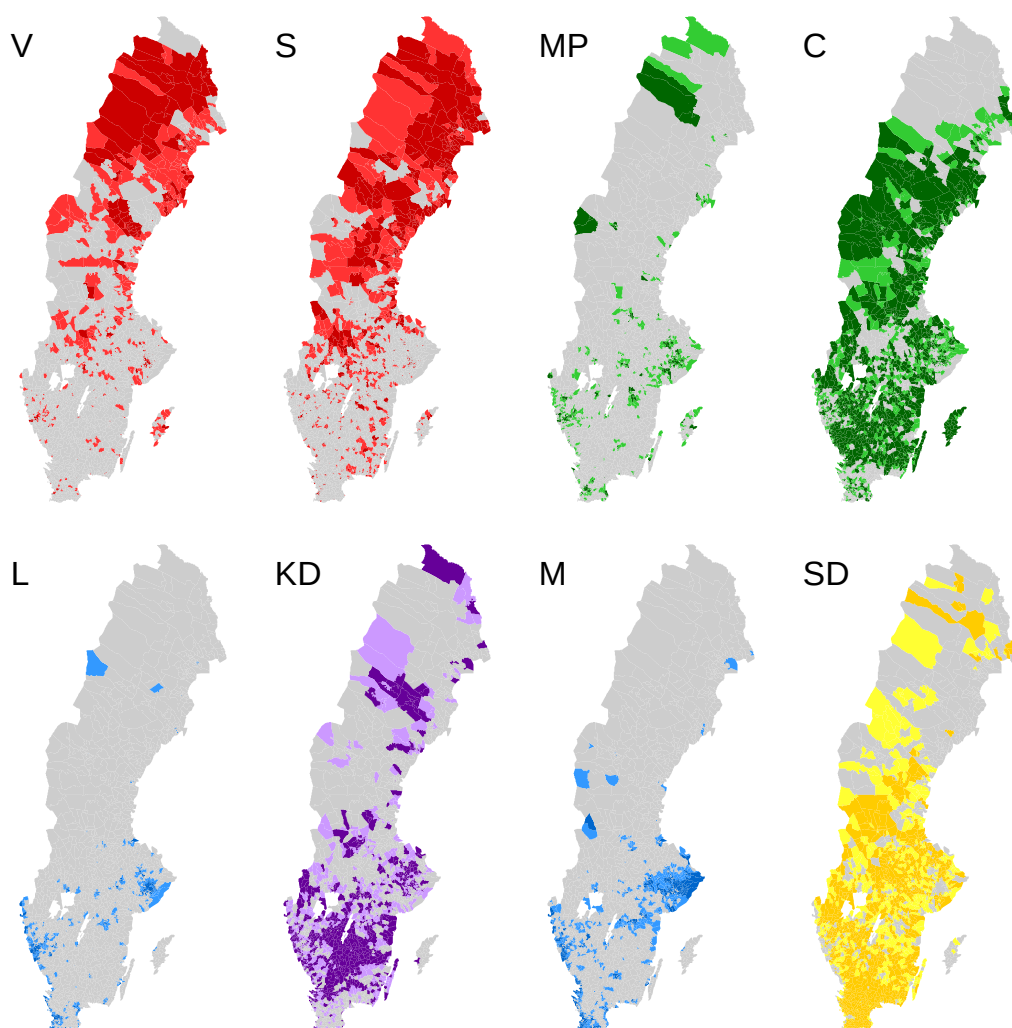
Kommentar: Resultaten är hämtade från den officiella valstatistiken. Samtliga Sveriges 290 kommuner ingår i dataunderlaget. Feministiskt Initiativs fem starkaste kommuner är: Stockholm (7,18 procent), Göteborg (6,48), Umeå (6,01), Lund (5,95) och Malmö (5,58). De fem svagaste FI-kommunerna är Gislaved (0,80), Sävsjö (0,79), Årjäng (0,75), Norsjö (0,61) och Storfors (0,57).

I appendix till denna rapport visas kartor som illustrerar partiernas röststöd i landets 6 004 valkretsar i samband med 2018 års riksdagsval. Valkretsarna har delats in i fem kvintiler efter partiernas procentuella röststöd. De två starkaste kvintilerna har sedan färglagts för att visa på vilka platser partierna nådde de största framgångarna.⁴

Mycket känns igen från tidigare. Vänsterpartiet och Socialdemokraterna klarar sig bäst i norra delen av Sverige, Centerpartiets starka distrikt täcker främst de ytor som representerar de mer glesbefolkade delarna av Sverige, Liberalerna når bäst resultat i storstäderna och längs västkusten, Moderaterna i de tre storstadsregionerna, Kristdemokraterna i bibelbältena i Småland och Norrland, Miljöpartiet i universitetsstäderna och Sverigedemokraterna i södra och mer glesbefolkade delarna av landet. Genom att zooma i kartorna i appendix kan du titta närmare på de områden där det bor många väljare och där valdistrikten är till ytan små. Nedan i figur 6 återfinns stiliserade versioner av dessa kartor samlade i en enda bild.

⁴ Ett stort tack till Anders Sundell som hjälpte oss med kartorna och generöst delade med sig av dem till denna rapport. Läs mer på Politologernas hemsida: <https://politologerna.wordpress.com/2018/10/18/var-i-landet-har-partierna-sina-valjare/>

Figur 6 Partiernas procentuella röststöd i landets 6 004 valdistrikt i 2018 års riksdagsval (de två övre kvantilerna).

Kommentar: Resultaten är hämtade från Valmyndigheten (www.val.se). För fler detaljer om gränser för indelningen i kvintiler och för en möjlighet att zooma in närmare, se kartorna i appendix i denna rapport. Tack till Anders Sundell för sammanställningen av kartorna.

Förhandlingsvalet 2018 tolkad genom valstatistiken

I den här rapporten har vi sammanställt matnyttig grundläggande information om valbeteende som bygger på aggregerad valstatistik från valet 2018. Beskrivningar av det här slaget ger en nödvändig överblick och hjälper oss att identifiera intressanta mönster och trender som valet 2018 är en del av, men även några punkter där 2018 års val skiljer ut sig. Vi har bland annat lärt att andelen förtidsröstare och graden av partisystemfragmentisering nådde nya rekordnivåer medan personröstandet regionalt och kommunalt nådde nya bottennivåer.

För att kunna närma sig frågor om varför val slutar som de gör och varför politisk förändring äger rum behöver vi god tillgång till systematiskt sammanställda faktauppgifter. Då kan vi gå vidare till nästa steg och beforska rösthandlingens djupare mening, varför väljare byter parti, varför val slutar som de gör och varför politisk förändring äger rum. Då behöver vi komplettera den aggregerade statistiken med mikrodata hämtade från frågeundersökningar med väljare.

Det kan finnas många motiv bakom enskilda individers handlande. En stor mängd betydelsebärande information om väljarnas intentioner och bevekelsegrunder går förlorad när valkuvertet klistras igen. Folkviljan är någonting mer än valsedlar som läggs på hög och räknas. Särskilt i ett val som *Förhandlingsvalet 2018*, när det råder osäkerhet om vilka signaler väljarna egentligen har skickat till det politiska systemet och om hur valutgången egentligen bör tolkas, är väljarstudier särskilt betydelsefulla. Vad som ligger bakom väljarnas röstningshandling för med sig viktig information om vad väljarens stöd egentligen innebär: Exakt vad ska de folkvalda representera? Exakt vilka mandat har givits representanterna?

Utan valundersökningar kan folkvalda representanter göra som de gjorde innan det fanns systematiska väljarstudier: att själva definiera sina mandat och sin representationskamp och utan störande omständigheter (som systematiska empiriska undersökningar) framföra hemmasnickrade politiserade förklaringar till varför valet slutade som det gjorde. Därför behövs väljarstudier. Den som följer denna rapportserie kan se fram emot många spännande analyser av Valforskningsprogrammets valundersökning 2018 som i skrivande stund håller på att avslutas.

Referenser

- Bartolino, Stefano & Peter Mair (1990). *Identity, Competition and Electoral Availability. The Stabilisation of European Electorates 1885-1985*. Cambridge, Cambridge University Press.
- Berg, Linda & Henrik Oscarsson (2013). Sweden: from mid-term country council elections to concurrent elections. I Dandoy, Regis & Arjan H Shakel, Red. (2013). *Regional and National Elections in Western Europe. Territoriality of the Vote in Thirteen Countries*. Basingstoke/Houndmills, Palgrave Macmillan.
- Berg, Linda & Henrik Oscarsson, Red. (2015). *20 år med personval. Valforskningsprogrammets rapportserie 2015:3*. Göteborgs universitet, Statsvetenskapliga institutionen.
- Brothén, Martin, Red. (2003). *Svenska poströstare*. Göteborgs universitet, Statsvetenskapliga institutionen.
- Dahlberg, Stefan, Henrik Oscarsson & Richard Öhrvall (2008). *Förtidsröstning. Förtidsröstningsreformens effekter på individers röstbenägenhet vid de allmänna valen 2006*. Göteborgs universitet, Statsvetenskapliga institutionen.
- Dahlberg, Stefan, Henrik Oscarsson, Richard Öhrvall & Göteborgs Universitet. Statsvetenskapliga Institutionen (2008). *Förtida röstning i Sverige*. Göteborg, Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.
- Gilljam, Mikael & Sören Holmberg (1993). *Väljarna inför 1990-talet*. Stockholm, Norstedts Juridik.
- Holmberg, Sören (2000). *Välja parti*. Stockholm, Norstedts Juridik.
- Jansson, Daniel & Henrik Oscarsson, Red. (2017). *Svenska folkets politiska intresse 1960-2015*. Slutna rum och öppna landskap. Göteborgs universitet, SOM-institutet.
- Johnston, R. J. & C. J. Pattie (2006). *Putting voters in their place : geography and elections in Great Britain*. London ; New York, Oxford University Press.
- Karvonen, Lauri (2011). *Party System Fragmentation. International Encyclopedia of Political Science*. SAGE Publications, Inc. Thousand Oaks, CA, SAGE Publications, Inc.
- Kjellgren, Hanna (2001). Debatten om valdagens placering. I Oscarsson, Henrik, Red. (2001). *Skilda valdagar och vårval? SOU 2001:65*. Stockholm, Justitiedepartementet.
- Lewin, Leif, Bo Jansson & Dag Sörbom (1972). *The Swedish Electorate 1887-1968*. Stockholm, Almqvist & Wiksell.
- Oscarsson, Henrik (2017). Det svenska partisystemet i förändring. I Andersson, Ulrika, Jonas Ohlsson, Henrik Oscarsson & Maria Oskarson, Red. (2017). *Larmar och gör sig till. SOM-rapport 70*. Göteborgs universitet, SOM-institutet.
- Oscarsson, Henrik & Sören Holmberg (2016). *Svenska väljare*. Stockholm, Wolters Kluwer.
- Risbjerg Thomsen, Søren (1987). *Danish Elections 1920-1979: A Logit Approach to Ecological Analysis and Inference*. Aarhus, Politica.
- Solevid, Maria (2016). *Svenska utlandsröster*. Göteborgs universitet, SOM-institutet.
- Tingsten, Herbert (1937). *Political Behaviour. Studies in Electoral Statistics*. Stockholm, P. S. King & Son.
- Warf, Barney & Jonathan Leib (2011). *Revitalizing electoral geography*. Burlington, Vt. ; Farnham Surrey, England, Ashgate.

Det svenska Valforskningsprogrammet finns vid Statsvetenskapliga institutionen i Göteborg. Sedan tidigt 1950-tal ägnar vi oss hängivet åt empiriska studier av opinionsbildning, val och väljarbeteende och av tillståndet och utvecklingen av den svenska representativa demokratin.

Syftet med forskningen är bland annat att förklara varför väljare röstar som de gör och varför val slutar som de gör. Vi spårar och följer trender i svensk valdemokrati och gör jämförelser med utvecklingen i andra länder.

Professor Henrik Ekengren Oscarsson leder det svenska Valforskningsprogrammet.

